

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันของประเทศไทย

จากคำนิยามเราเข้าใจว่า ‘สังคมสูงวัย’ คือ สังคมที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่สัดส่วนของอัตราการเกิด และจำนวนประชากรในวัยทำงานลดน้อยลง ประเทศต่างๆ รอบข้างเราได้มีปัญหานี้แล้ว เช่น ที่สิงคโปร์มีสัดส่วนของผู้สูงอายุใกล้เคียงกับไทย และเป็นสังคมผู้สูงอายุ, เกาหลี ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้ว ญี่ปุ่นมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุด ดังนั้น สำหรับประเทศเราเอง ก็กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในเร็วๆ นี้เช่นกัน โดยมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปร้อยละ 10 หรือมากกว่า 7 ล้านคนแล้ว และมีการคาดการณ์ไว้ว่าในปี พ.ศ. 2564 สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นไปถึงร้อยละ 20-30 เปอร์เซนต์ แสดงว่าประชากร ทุกๆ 100 คน เราจะพบจำนวนผู้สูงอายุ 30 คน ซึ่งน่าจะตามมาด้วยปัญหาสุขภาพและโรคเรื้อรังต่างๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วคนส่วนใหญ่ในสังคมยังเข้าใจว่า การรับมือกับเรื่องนี้กลับเป็นเพียงการจัดการกับเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ ทำให้การแก้ปัญหาหลักมักจำกัดอยู่เพียงแต่กลุ่มๆ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพคนชรา การจัดสวัสดิการต่างๆ แต่กลับไม่ได้เชื่อมโยงเข้ากับการเตรียมการตั้งแต่ยังอยู่ในวัยทำงาน จึงเป็นสถานการณ์ที่เราจำเป็นต้องกลับมาสนใจจริงๆ เกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุในประเทศของเรา รวมทั้งการส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของชาติด้วย

ลักษณะของสังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing กล่าวว่า ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ที่ไม่สามารถใช้แรงงานตนเองเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตัว ซึ่งก็คือเด็กและผู้สูงอายุ มีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงานไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ สังคมผู้สูงอายุ จะเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ จะเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุผลที่คนไทยอย่างเราจะต้องตระหนักและรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์นี้ เนื่องจากสังคมไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี 2568 หรืออีกไม่ถึง 10 ปีข้างหน้าแล้ว ตามสถิติต่างๆ จะเป็นไปได้ที่เรากองคนไทยจะต้องเตรียมการรับมือในสถานการณ์ดังต่อไปนี้อย่างเร่งด่วน **อายุของคนไทยจะยืนยาวขึ้น** : ปัจจุบันมีการเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 75 ปี แต่ในปี 2568 อายุของคนไทยโดยประมาณจะอยู่ที่ 85 ปี ยิ่งอายุยาวนานขึ้น ทำให้ยิ่งต้องเตรียมเงินเยอะขึ้น **ค่าครองชีพทำให้ของแพงขึ้น** : ด้วยเงินเฟ้อในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาอยู่ที่ประมาณ 4% ปัจจุบันข้าวจามละ 40 บาท อีก 20 ปีข้างหน้าเป็นไปได้ว่าอาจจะถึงจามละ 90 บาท ทุกอย่างแพงขึ้น 2 เท่า เงินเพื่อทำให้ของแพงขึ้น ทำให้ค่าเงินในอนาคตลดลงด้วย **ค่ารักษาพยาบาลมีแต่แพงขึ้น** : ปีละ 5-8% ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะเบียดเบียนเงินเก็บสำหรับผู้สูงวัยมากที่สุด ผู้สูงอายุเฉลี่ยมีค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลต่อการเข้าโรงพยาบาลหนึ่งครั้ง อยู่ที่ 3 หมื่นกว่าบาท

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

และจะสูงกว่าคนไม่สูงอายุอยู่ประมาณหมื่นกว่าบาท โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลง : ยิ่งครอบครัวยุคใหม่มีลูกคน
 เดียวมากขึ้น จำนวนประชากรวัยทำงานก็มีน้อยลง การพัฒนาประเทศก็จะช้าลง ทำให้เศรษฐกิจก็จะโตช้าลงด้วย **เงิน
 เกือบหลักเกชียณไม่เพียงพออีกต่อไป** : ปัญหานี้อาจจะน่ากลัวที่สุด ลองคิดแบบง่ายๆ ถ้าเราอายุ 40 ปี ต้องการเงินใช้
 หลังเกษียณปีละ 240,000 บาท แต่มูลค่าเงินในปัจจุบัน ต้องการเกษียณอายุ 60 ปี หรือ อีก 20 ปี จากเงิน 240,000
 บาทที่จะต้องมี จะกลายเป็นเงิน 530,000 บาทเนื่องจากเงินเฟ้อ 4% ต้องการมีเงินใช้ไปจนถึงอายุไข 80 ปี หรือ อีก
 20 ปี ทำให้อาจจะต้องมีเงินขั้นต่ำ 10 ล้านบาท **สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว** : ตอนนี้อยู่ประเทศไทย
 กลายเป็นประเทศที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นอันดับ 3 ของโลก อันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ ใน ASEAN
 และอีกไม่ถึง 15 ปีข้างหน้า ไทยจะแซงสิงคโปร์ เกิดโรคสูดฮิตในผู้สูงอายุ : จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี
 พ.ศ. 2554 ได้ระบุว่า ทุกๆ 4 นาที จะมีคนไทยที่เสียชีวิตจากมะเร็ง อยู่ 1 คน , ทุกๆ 6 นาที จะมีคนไทยที่เสียชีวิตจาก
 โรคหัวใจ อยู่ 1 คน และทุกๆ 6 นาที จะมีคนไทยที่เสียชีวิตจากโรคเส้นเลือดในสมองแตก อยู่ 1 คน และคนที่มียายุ
 มากกว่า 90 ปี จะมีโอกาสการเกิดอัลไซเมอร์ถึง 30% โอกาสการเกิดอัลไซเมอร์ของผู้หญิงจะมีมากกว่าผู้ชายถึง 2 เท่า

วิธีรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ จัดการแผนการรักษาพยาบาลหลังเกษียณ : เมื่อล่วงถึงอายุใกล้เกษียณแล้วจะมี
 ค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นแน่ๆ จึงควรเริ่มต้นจาก จัดทำสรุปแผนสวัสดิการสุขภาพหลังเกษียณเพื่อตรวจสอบว่า หลัง
 เกษียณแล้วยังมีสวัสดิการสุขภาพอะไรอยู่บ้าง ถ้ายังขาด ให้มีแผนสวัสดิการสุขภาพตลอดชีวิต (Long Term Health
 Plan) โดยการโอนไปให้ประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถึงอายุไขที่คาดการณ์ไว้และต้องลงทุนเงินเพื่อให้มูลค่าเพียงพอให้การ
 จ่ายเบี้ยประกันในอนาคต **เร่งมูลค่าของเงินให้ชนะเงินเฟ้อ** : เพราะเงินเฟ้อทำให้มูลค่าเงินในอนาคตลดลง ดังนั้น เรา
 จะต้องลงทุน เพื่อเร่งมูลค่าเงินให้ชนะเงินเฟ้อ ซึ่งในปัจจุบันก็มีทางเลือกในการลงทุนเพื่อการเกษียณเยอะขึ้น
 โดยเฉพาะการลงทุนที่สามารถได้เงินภาษีแทนได้ อาทิเช่น RMF, LTF หรือ ประกันแบบบำนาญ เมื่อได้เงินภาษีคืน ก็ให้
 นำเงินคืนภาษีมาลงทุนต่อเพื่อเพิ่มเติมความมั่งคั่งได้ **การขยายอายุเกษียณ** : หลายประเทศใช้นโยบายนี้เพื่อเพิ่ม
 จำนวนคนวัยทำงาน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี และ
 เกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปีภายในปีนี้ ญี่ปุ่นจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้จนถึงอายุ 65 ปี จากเดิมที่ 62
 ปี ภายในปี 2025 ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ขยายอายุเกษียณของแรงงานในสถาน
 ประกอบการจาก 55 เป็น 60 ปี

สนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุ : สำหรับไทย ภาครัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อ
 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น, ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทที่จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
 ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท อย่างไรก็ตาม แรงงานสูงอายุกลุ่มนี้มีเพียง 3 แสนคน หรือร้อยละ 2.9 ของ
 ผู้สูงอายุทั้งประเทศ นโยบายนี้จึงเป็นเพียงการช่วยเหลือแรงงานเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยไม่ได้สนับสนุนให้มีการ
 นำทักษะและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด **เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับ
 แรงงาน** : จะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้ง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

การศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากมักได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในตอนนี้ประเทศไทยก็มีโครงการฝึกอบรมแรงงานสูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เช่นกัน การยกระดับคุณภาพชีวิต : เราสามารถวางแผนตั้งแต่เนิ่นๆ โดยภาครัฐก็มีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณ ผ่านการตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

การเผชิญหน้า ‘สังคมผู้สูงอายุ’ โจทย์ท้าทายภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุราวร้อยละ 20-30 และไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอดเช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 28 ในปี 2574 ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้สูงอายุราว 1,000 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยในภูมิภาคอาเซียนมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 11 และ 7 ประเทศได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว สิงคโปร์เป็นประเทศแรกที่เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ มีผู้อายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20

การขยายอายุเกษียณช่วยแก้ปัญหาผู้สูงอายุได้ในระยะสั้น และช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจได้ เช่น สิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี เกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปี ญี่ปุ่นจากเดิมจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้ถึง 62 ปี จะขยายถึงอายุ 65 ปี ภายในปี 2568 ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการพิจารณาขยายอายุเกษียณของแรงงานจาก 55 เป็น 60 ปี รู้กันแล้วหรือยังว่าวันนี้เรามีชีวิตอยู่ในสังคมผู้สูงอายุ และในปี 2565 นี้ ประเทศไทยกำลังย่างก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เปรียบให้เห็นภาพง่าย ๆ ก็คือ ถ้ามีคนเดินมา 5 คน ในจำนวนนั้นจะเป็นผู้สูงอายุอย่างน้อย 1 คน และภายในทศวรรษนี้เราจะกลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด

การเตรียมความพร้อมรับมือสังคมสูงวัยเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน ที่ต้องคำนึงถึงการดูแลกลุ่ม “ผู้สูงวัยในปัจจุบัน” ควบคู่ไปกับการรองรับกลุ่ม “ผู้สูงวัยในอนาคต” โดยยึดหลักคิดที่มีผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลางและออกแบบบริบททางเศรษฐกิจสังคมต่าง ๆ ให้สอดคล้อง แม้ว่าที่ผ่านมารัฐบาลได้ขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุหลายระดับ เช่น การจัดทำแผนระดับชาติและกลไกบูรณาการงานผู้สูงอายุ แต่สังคมไทยยังมีความเห็นที่ไม่ลงตัวในการให้ “คุณค่า” ต่อแนวคิดต่าง ๆ เช่น สิทธิขั้นพื้นฐานหรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ซึ่ง “คุณค่า” นี้เองที่เป็นหัวใจในการกำหนดทิศทางของนโยบายการคุ้มครองทางสังคม นอกจากนี้ ไทยยังมีความไม่ชัดเจนในบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการสร้างหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพของไทย ความท้าทายเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคที่ต้องก้าวข้ามเพื่อนำพาผู้สูงวัยไทยไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันพบว่าประชากรสูงอายุก่อให้เกิดความเปราะบาง ทั้งด้านสุขภาพตามความเสื่อมถอยของอายุ และด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ประกอบด้วย ผู้สูงอายุพิการและทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุไร้บ้าน ผู้สูงอายุยากจนและจำเป็นต้องได้รับการดูแลผู้สูงอายุในสถาบันของรัฐ ผู้สูงอายุในกลุ่มคนไทยไร้สิทธิหรือมีปัญหาสถานะบุคคล ผู้สูงอายุ (และผู้ใกล้ชิดสูงอายุ) ที่ย้ายถิ่นย้อนกลับ ผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทางเพศ ประชากรสูงอายุก่อให้เกิดความท้าทายอย่างน้อย 2

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

ประชากร คือ ปัญหาพื้นฐานเช่นเดียวกับผู้สูงอายุทั่วไป คือ ภาวะพึ่งพิงมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรสูงอายุในกลุ่ม 80 ปีขึ้นไป ขณะที่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการอยู่อาศัยภายในครัวเรือนทำให้ขาดผู้ดูแลหลัก หรือไม่มีผู้ดูแลผู้สูงอายุในอนาคต และความซับซ้อนของปัญหาผู้สูงอายุกลุ่มเฉพาะ เช่น ปัญหาสุขภาพที่อาจรุนแรงกว่าประชากรทั่วไป และเข้าถึงสิทธิในการรักษาหรือถูกเลือกปฏิบัติ

การเตรียมความพร้อมภาครัฐในระดับพื้นที่ การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา ประกอบด้วย การเกิดขึ้นของกลไกศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) และโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในรูปแบบชมรมผู้สูงอายุและการทำกิจกรรมทางสังคม การเกิดขึ้นของระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงแบบบูรณาการในพื้นที่ภายใต้การบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการส่วนกลาง และชุมชน และที่จะต้องเน้นย้ำ คือบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ

การเตรียมความพร้อมผ่านภาคส่วนอื่น นอกจากการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว รัฐบาลไทยมีมาตรการหนุนเสริมภาคส่วนอื่นให้มีส่วนร่วมในการสร้างระบบรองรับสังคมสูงวัย โดยประกอบไปด้วย **มาตรการสร้างแรงจูงใจ** เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่อภาคเอกชนในการจ้างงานผู้สูงอายุ หรือการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตสินค้าสำหรับผู้สูงอายุ **มาตรการให้เงินสนับสนุน** เช่น การอุดหนุนภาคประชาสังคมเพื่อทำกิจกรรม หนึ่งในตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการให้เงินอุดหนุนกับชมรมผู้สูงอายุ ชุมชน และองค์กรในระดับพื้นที่ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนในภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น **มาตรการเชิงบังคับ/กฎหมาย** เช่น การควบคุมดูแลกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง และมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ในส่วนของภาคเอกชนเองก็มีการปรับตัวเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ในภาคธุรกิจ มีตลาดสินค้าและบริการรวมถึงมีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย ศูนย์ดูแลและฟื้นฟูผู้สูงอายุ บริการรถรับจ้างสาธารณะเพื่อรับส่งผู้สูงอายุ บริการเช่าซื้ออุปกรณ์เพื่อการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

การมุ่งสู่เป้าหมาย “การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพ โดยเน้นผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลาง” การพาผู้สูงวัยไทยไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องคำนึงถึงกลุ่ม “ผู้สูงอายุในปัจจุบัน” ไปพร้อมกับการเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่ม “ผู้สูงอายุในอนาคต” ในปัจจุบันนั้น การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุบางเรื่องยังมีความก้าวหน้าไม่มากนัก ผู้เขียนจะขอสรุปประเด็นท้าทายที่สังคมไทยจะต้องเผชิญและหาทางออกร่วมกันอย่างเร่งด่วน โดยแบ่งออกเป็น 5 ประการ

1. **การขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุของสังคมไทยโดยรวมกำลังมุ่งสู่เป้าหมาย “การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพ โดยเน้นผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลาง” อยู่หรือไม่?** นโยบายที่เน้นผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลาง คือนโยบายที่ประสานกันอย่างมี

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

เอกภาพและไม่ทับซ้อนเพื่อบรรลุนิยามของคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพ ซึ่งหากพิจารณาตามแผนระดับชาติของไทย พอลงกล่าวได้ว่าภาพของผู้สูงอายุที่สังคมไทยอยากเห็นมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม และผู้สูงอายุมีความคุ้มครองทางสังคมเป็นหลักประกันในการดำรงชีวิต รวมถึงสังคมควรจะต้องใช้พลังของผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับแนวคิดคุณภาพชีวิตยามสูงวัยที่ดีอื่น ๆ “การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพ โดยเน้นผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลาง” อาจจะต้องเพิ่มเติมการพิจารณาเชื่อมโยงกับ “มิติพื้นที่” เพื่อให้เห็นว่า “ภาพผู้สูงอายุที่อยากเห็น” จะสามารถเกิดขึ้นในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ได้อย่างไร คำถามเชิงนโยบายน่าจะต้องเปลี่ยนไปจาก “จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันมั่นคง เป็นพลังพัฒนาสังคมได้อย่างไร” เป็น “จะทำให้ผู้สูงอายุทุกคนที่อาศัยในถิ่นที่อยู่ใด ๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันมั่นคง เป็นพลังพัฒนาสังคมได้อย่างไร” การผนวกแนวคิด “มิติพื้นที่” เข้ามาในเป้าหมายจะสร้างสถานการณ์บังคับให้เกิดการสร้างเชื่อมโยงหรือการบูรณาการระหว่างการขับเคลื่อนตามบทบาทหน้าที่กับการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ และยึดโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาโดยมีผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง แนวคิดทางวิชาการที่มีความใกล้เคียงกับแนวทางลักษณะนี้คือ แนวคิด “ageing in place” หรือการสูงวัยในถิ่นเดิม ผู้สูงอายุลำพังหรือผู้สูงอายุกับครอบครัวจะสามารถใช้ชีวิตยามบั้นปลายในพื้นที่ ถิ่นที่อยู่ หรือชุมชนที่ตนเองคุ้นเคยได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างไร

2. สังคมไทยจะตกลงกันเรื่อง “คุณค่า” กันอย่างไร? “คุณค่า” ที่สังคมมีต่อประเด็นต่าง ๆ แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคม หากสามารถทำให้เกิดข้อสรุปที่ได้การยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้ ก็จะเป็นหัวใจในการกำหนดทิศทางนโยบายได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความคุ้มครองทางสังคม ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นการดูแลผู้สูงอายุ เราทราบกันดีว่าในอนาคตครอบครัวไทยจะมีลูกกันน้อยลง ความยึดมั่น คำนึงความกตัญญูตเวที การทดแทนคุณบุพการีโดยการดูแล และความหมายของครอบครัวในอนาคตอาจจะเปลี่ยนไปจากปัจจุบัน ปัจจุบันการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวอาจจะจะเป็นกระแสหลัก บางพื้นที่ชุมชนอาจจะเข้มแข็งพอที่จะช่วยกันดูแลผู้สูงอายุ สำหรับหลายครอบครัวหรือหลายชุมชนอาจจะไม่เป็นเช่นนั้นในอนาคต ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของ “คุณค่า” ในลักษณะนี้มีผลต่อการออกแบบนโยบายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเด็นการสร้างหลักประกันด้านรายได้ยามสูงวัยด้วยระบบบำนาญและการออมเพื่อยามชราภาพก็ขึ้นอยู่กับ การให้ “คุณค่า” ด้วยเช่นกัน นโยบายเพื่อการสร้างหลักประกันดังกล่าวสามารถสร้างบนแนวคิด “คุณค่า” ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคล (เน้นแนวทางการออมส่วนบุคคล) การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน หรือหลักการธรรมาภิบาล (ใช้แนวทางการประกันสังคม) แนวคิดสิทธิขั้นพื้นฐาน หรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สังคมไทยคงไม่จำเป็นที่จะต้องเลือกแนวคิดสุดโต่ง แต่จะมีกระบวนการอย่างไรในการผสมผสาน บูรณาการ ให้นำหนัก และ/หรือจัดลำดับขั้นแนวคิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบันและอนาคต ปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนความเห็นต่างใน “คุณค่า” ของสังคมในปัจจุบันคือการเกิดวิวาทะเกี่ยวกับการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในอนาคตว่าจะ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

ไปในทิศทางใด ไม่แปลกที่สังคมใด ๆ จะมีการขัดแย้งระหว่างกันในการเลือกแนวทางระหว่างจัดสรรให้ผู้สูงอายุทุกคน กับให้บางคน แต่จะมีความแปลกที่ว่าในการหาเสียงเลือกตั้ง แทบจะทุกพรรคเสนอทางเลือก “ให้ทุกคน” หรือ “คงสถานะเดิม” กับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่ทางเลือก “ให้บางคน” กลับเป็นทางเลือกที่ถูกนำมาสู่การปฏิบัติ

3. สังคมไทยจะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพให้กับผู้สูงอายุด้วย “เงิน” หรือ “บริการ” หรือ ผสมผสานทั้งสองแนวทาง บริการในที่นี้หมายถึง “บริการทางสังคม” (social services) ที่จัดให้กับผู้สูงอายุในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น บริการสุขภาพ บริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง บริการดูแลผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ไปจนถึงบริการทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการจัดสรรบริการทางสังคมเหล่านี้มีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุก ๆ มิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางสังคม มิติสุขภาพ และบางประเด็นของมิติทางเศรษฐกิจ ความท้าทายสำหรับสังคมไทยคือจะรักษาสมดุลระหว่างการให้ “เงิน” และการให้ “บริการทางสังคม” อย่างไร การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่นที่ไม่ใช่รัฐจะสามารถเข้ามามีส่วนช่วยหนุนเสริมประเด็นเหล่านี้ได้อย่างไร ภาพรวมของระบบการคุ้มครองทางสังคมของประเทศจะจัดระบบการคุ้มครองโดยตัวเงินและการคุ้มครองโดยบริการทางสังคมอย่างไร

4. การแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างกันของรัฐบาล พื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังคมไทยจะให้รัฐบาลกลางขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุตามที่ดำเนินการมา หรือจะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุภายในพื้นที่ หากเราสามารถทำให้เกิดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ใน “การส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุ” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุไว้คืออะไร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีอิสระในการตัดสินใจขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุขึ้นมาได้อย่างมีนัยสำคัญ 7 ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ และระดับสุดยอดมีประเด็นท้าทายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มอีกมากมาย การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ/หรือการกำหนดบทบาทหน้าที่ใหม่ตามประเด็นท้าทายดังกล่าวจึงมีความสำคัญ

5. การจัดหาแหล่งที่มาของเงินเพื่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพ ประเทศไทยจะต้องรับมือกับทั้ง “ผู้สูงอายุในปัจจุบัน” ไปพร้อม ๆ กับการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรทุกกลุ่มที่เหลือนี้อีกจะเป็น “ผู้สูงอายุในอนาคต” หลักคิดเกี่ยวกับการหาแหล่งที่มาของเงินคงเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้ทั้งภาษีอากร (เพื่อจัดการปัญหาผู้สูงอายุในปัจจุบัน) และใช้การมีส่วนร่วมจ่ายของประชาชน (เพื่อเตรียมพร้อมประชากรวัยทำงานในปัจจุบันที่ยังมีเวลาเก็บออมสำหรับอนาคต) ข้อเสนอจำนวนมากเกี่ยวกับระบบบำนาญไทยในปัจจุบันกำลังให้น้ำหนักไปที่ “การให้มีบำนาญเพื่อผู้สูงอายุในปัจจุบันโดยรัฐจัดสรร” แต่ต้องไม่ลืมว่า สังคมไทยยังมีผู้สูงอายุในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญด้วย บางคนกำลังจะเรียนจบ บางคนเริ่มทำงาน บางคนเริ่มสร้างครอบครัว บางคนอยู่ในวัยกลางคน ฯลฯ ถ้าตอนนี้เขามีอายุ 20 ปี เขามีเวลาถึง 45 ปีเพื่อสร้างหลักประกัน บัดนี้จึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับสังคมไทยในการค้นหาแนวทางอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อ “ก้าวข้ามความขัดแย้งระหว่างรุ่น ผู้สูงอายุในปัจจุบัน vs ผู้สูงอายุในอนาคต” โดยการประนีประนอมเชิงนโยบาย

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดปัตตานี กรมประชาสัมพันธ์

ที่อยู่ 352 ม.6 ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000

Page : Facebook สวท.ปัตตานี NEWS โทร. 0-7346-0064

ระหว่างการสร้างหลักประกันยามชราภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุในปัจจุบันที่เน้นวิธีการแบบรัฐจัดสรรกับการผลักดันให้เกิดระบบบำนาญฯ แบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นหลักประกันที่มั่นคงให้กับผู้สูงอายุในอนาคต

สรุป เป้าหมายการเกษียณเป็นสิ่งที่สำคัญมากของชีวิต เพื่อรับมือกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน แต่คนส่วนใหญ่มักมองข้ามปัญหานี้ไปเพราะให้น้ำหนักหรือเน้นกับปัจจุบันมากกว่าอนาคต ดังนั้น เมื่อเราหันมาสนใจและรับรู้ข้อมูลปัจจุบันที่ว่า ประชากรที่มีอายุสูงกว่า 65 ปีขึ้นไปประมาณ 9% ในตอนนี้จะทยอยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็น 25% ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ 2583 และสถิติผู้สูงอายุชาวไทยในปัจจุบัน มีมากถึง 2 ใน 3 ที่ไม่มีเงินออม ส่วนที่มีเงินออมมากกว่า 1 ล้านบาทนั้นมีเพียง 5% ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด เมื่อสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทยยังมีอยู่ในระดับจำกัด เราจึงต้องการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชนและประเทศ โดยเฉพาะการร่วมกันกระตุ้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีการเตรียมวางแผนการออม การใช้ชีวิตในบั้นปลาย การร่วมมือกันในชุมชน การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การปรับตัวทางด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนและการออมเพื่อเตรียมพร้อมเมื่อถึงวัยผู้สูงอายุ ซึ่งเมื่อมีการบริหารจัดการและพัฒนาที่ดีแน่นอนเราจะพันวิฤตได้ไม่ยากนักอย่างไม่ต้องกังวลจนเกินไปด้วย เพราะถ้าคนไทยถ้าตั้งใจทำอะไรก็ไม่แพ้ชาติใดอยู่แล้ว

ผู้จัดทำ/เรียบเรียง : นางสาวณัฐนันท์ คงทน / นสม.ชก

หน่วยงาน : ฝ่ายข่าวและรายการ สวท.ปัตตานี

แหล่งที่มา : กรมกิจการผู้สูงอายุ <https://www.dop.go.th/th/know/15/926/>สำนักงานกองทุนสนับสนุน

การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) <https://shorturl.asia/XNktS/>สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย

อึ้งภากรณ์ <https://shorturl.asia/z4d6Q>